

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

2018 - yil “18” 08

Bolalarning ijtimoiy moslashuvi

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100 000	-	Gumanitar
Ta‘lim sohasi:	110 000	-	Pedagogika
Ta‘lim yo‘nalishi:	5111800	-	Maktabgacha ta‘lim

Toshkent – 2018

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2018-yil "18" 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018-yil "25" 08 dagi 744-sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

G.E.Djanpeisova

Nizomiy nomli TDPU "Maktabgacha ta'lim metodikasi" kafedrasida dotsenti,
pedagogika fanlari nomzodi

D.R.Babayeva

Nizomiy nomidagi TDPU
"Maktabgacha ta'lim metodikasi"
kafedrasida dotsenti, pedagogika fanlari
nomzodi

Taqrizchilar:

Sh.Shodmonova

"Pedagogika" fanlari nomzodi
professor

M.X. Tadjiyeva

Toshkent Pedagogika kolleji direktori
dotsent

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti O'quv-uslubiy Kengashida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2018-yil "28" 08 dagi 11-sonli bayonnomasi).

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Ushbu fan dasturi ijtimoiy pedagogika fanining yuzaga kelishidagi madaniy-tarixiy an'analar, uning kategoriya va tamoyillari, ijtimoiy – pedagogik tadqiqot metodlari va ijtimoiy pedagogning turli toifa bolalari bilan ishining o'ziga xosliklarini o'rganishga yo'naltirilgan.

II. O'quv fanining maqsad va vazifalari

- Gumanitar bilishning soxasi sifatida ijtimoiy - pedagogika, uning ob'ekti, tadqiqot predmeti va asosiy kategoriyalari xakida nazariy bilimlar berish;

- Bolani ijtimoiylashtirishning asosiy omillari va konuniyatlari xakida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish. Ijtimoiy - pedagogik faoliyatning uziga xosliklari va uning gumanistik yunalganligini yoritib berish. Turli toifadagi bolalar bilan ijtimoiy - pedagogik faoliyat olib borishning asosiy metod va shakllarini urganish;

- Talabalarda ijtimoiy – pedagogik tadqiqot kunikma va malakalarini shakllantirish.

Bakalavr:

- pedagogikaning tarmoqlari;
- ijtimoiy pedagogika umumiy pedagogikaning tarkibiy qismi ekanligi;
- ijtimoiy pedagogikaning jamiyat hayotidagi ahamiyati;
- ijtimoiy pedagogikaning ta'lim va tarbiya jarayonidagi ahamiyati

to'g'risida *bilimga*:

- ijtimoiy pedagogikaning tibbiy-psixologik asoslari;
- ijtimoiy pedagogikaning madaniy-tarixiy, etnografik va falsafiy negizlari;

- sotsial ishlar metodlari;

- sotsial ishlar texnologiyasi;

- pedagogik sotsiologiya asoslari;

- pedagogik kollektivda muhit, pedagogning sotsial portreti;

- voyaga yetmagan huquqbuzarlar ham tarbiyasi og'ir bolalar bilan ishlash metodikasi;

- yoshlarning kasb tanlashga yo'llashni *ko'nikma*;

- mahallada va kollektivda sotsial ishlarni rejalashtirish;

- pedagogik sotsiologiya metodlaridan unumli foydalanish;

- qariyalarga, tarbiyachi og'ir va huquqbuzar bolalarga xizmat ko'rsatish; yoshlarni kasb tanlashga yo'llash *malakasiga ega bo'lishi kerak*

III. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-modul Tarbiya –ijtimoiy hodisa

1-mavzu: Tarbiya - ijtimoiylashtirish omili. Ijtimoiylashtirish – tarbiyaning bosh maqsadi.

2-mavzu: Ijtimoiylashtirish jarayoni va tarbiyalanuvchi tomonidan jamiyatda mavjud bo'lgan me'yorlar, qadriyatlar, xulq-atvor shakllarining o'zlashtirilishi.

3-mavzu: Bolalik – insonning ijtimoiy hayot me'yorlarini egallay boshlash davri.

4-mavzu: Ijtimoiylashtirishning omillari (makro, mezo va mikro omillar) va mexanizmlari.

5-mavzu: Ijtimoiy pedagogika fan sifatida. Ijtimoiy pedagogika ta'rifi, tuzilishi va vazifalari.

6-mavzu: Ijtimoiy tarbiya (keng va tor ma'noda) tushunchasi.

7-mavzu: Ijtimoiy tarbiyada mahallaning o'rni.

2-modul Ijtimoiy pedagogik tamoyillar va kategoriyalar

8-mavzu: "Tamoyil" va "qoida" tushunchalari. Insonparvarlik tamoyili. Tabiatga moslik tamoyili. Madaniy muvofiqlik tamoyili. Insonparvarlik tamoyili.

9-mavzu: Ijtimoiy-pedagogik kategoriyalar. Pedagogika va ijtimoiy pedagogika kategoriyalari: shaxs, rivojlanish, faoliyat, ijtimoiylashuv, jamiyat. Ijtimoiy pedagogik faoliyat. Ijtimoiy ta'lim- tarbiya va ijtimoiy tarbiya .

3-modul. Ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar.

10-mavzu: Ilmiy tadqiqot metodlari: empirik va nazariy.

11-mavzu: Ijtimoiy pedagogikada ilmiy tadqiqotning vazifalari. Ilmiy tadqiqot metodlari tavsifi

12-mavzu: Ilmiy tadqiqot bosqichlari.

13-mavzu: Ilmiy tadqiqot yakunlari.

4-modul. Maktabgacha yoshdagi bolaning sotsiumda rivojlanishi.

14-mavzu: Sotsium tushunchasi. Sotsium va bola shaxsi.

15-mavzu: Bolaning rivojlanishida tarbiya sotsium sifatida.

16-mavzu: Madaniy sotsiumning bola rivojlanishiga ta'siri. Dinning sotsium sifatidagi o'rni. Ma'daniy-ma'rifiy muassasalarning bola rivojlanishidagi o'rni.

5-modul Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi faktorlar

17-mavzu: Rivojlanish va o'sish. Shaxs rivojlanishi. Shaxsning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi faktorlarning tasnifi.

18-mavzu: Mego faktorlar va ularning bola ijtimoiylashuviga ta'siri.

19-mavzu: Mezo faktorlarning bola ijtimoiylashuviga ta'siri.

20-mavzu: Mikro faktorlar – bola ijtimoiylashuvining muhim faktori sifatida.

6-modul Deviant xulq - ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.

21-mavzu: Deviant xulq-atvor tushunchasi. Deviant xulq-atvorning yuzaga kelishi.. Deviant xulq-atvor turlari.

22-mavzu: O'smirlik yoshida deviant xulq-atvorning namoyon bo'lishi.

23-mavzu: Deviant xulq-atvorning kelib chiqish sabablari.

24-mavzu: Deviantsiya konsepsiyalari.

7-modul Maktabgacha ta'lim muassasalarida ijtimoiy-pedagogik faoliyat yo'nalishlari.

25-mavzu: MTMda ijtimoiy pedagogikaning mazmuni.

26-mavzu: Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni.

27-mavzu: Ta'lim, tarbiya, rivojlan-tirish vazifalarini hal etishga kompleks ijtimoiy pedagogik yondashuv.

28-mavzu: Tarbiyachilar, bolalar va ota-onalarga psixologik-ijtimoiy yordam.

8-modul Ijtimoiy pedagogning oila bilan olib boradigan faoliyati.

29-mavzu: Bolalar bog'chasida psixologik-ijtimoiy va reabilitatsion yordamning ijtimoiy pedagogik xizmati.

30-mavzu: O'zbekiston Respublikasi sharoitida ijtimoiy pedagogning ishi xususiyatlari.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Zamonaviy bosqichda bolalarda nutqni rivojlantirishning vazifalari va uning eng muxim muammolari O'zbekiston Respublikasida maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqni rivojlantirishni tadqiq qilishning asosiy yo'nalishlari.

1. O'zbekistonda ijtimoiy-pedagogikaning faoliyat soxalari. Davlat, jamoat va ta'lim-tarbiya muassasalari faoliyati ijtimoiy steriotiplari.
2. Tez ijtimoiy moslashuvga kodir shaxsning sifatlari, ustanovkalari va xulki.
3. Maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiylashuvining xususiyatlari.
4. Ijtimoiy-pedagogika fan va kasb sifatida.
5. Uzbekistonda oila, maxalla va ishlab chikish (ukuv, ijodiy) jamoalarningn ijtimoiy – pedagogik vazifalari.
6. Ijtimoiy pedagogni kasbiy tayyorlash turkumiga kiradigan fanlar.
7. Oliy ukuv yurtida ijtimoiy pedagogni pedagogik tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik yunalganligi.
8. Tarbiya - ijtimoiylashtirish omili.
9. Ijtimoiylashtirish – tarbiyaning bosh maqsadi.
10. Ijtimoiylashtirish jarayoni va tarbiyalanuvchi tomonidan jamiyatda mavjud bo'lgan me'yorlar, qadriyatlar, xulq-atvor shakllarining o'zlashtirilishi.
11. Bolalik – insonning ijtimoiy hayot me'yorlarini egallay boshlash davri.
12. Ijtimoiylashtirishning omillari (makro, mezo va mikro omillar) va mexanizmlari.
13. Ijtimoiy pedagogika fan sifatida. Ijtimoiy pedagogika ta'rifi, tuzilishi va vazifalari.
14. Ijtimoiy pedagogika – bilim sohasi.
15. Ijtimoiy pedagogika kasbiy faoliyat sohasi. Ijtimoiy tarbiya (keng va tor ma'noda) tushunchasi.
16. Ijtimoiy tarbiyada mahallaning o'rni.
17. Ijtimoiy pedagogik tamoyillar va kategoriyalar
18. "Tamoyil" va "qoida" tushunchalari. Insonparvarlik tamoyili. Tabiatga moslik tamoyili. Madaniy muvofiqlik tamoyili. Insonparvarlik tamoyili.
19. Ijtimoiy-pedagogik kategoriyalar.
20. Pedagogika va ijtimoiy pedagogika kategoriyalari: shaxs, rivojlanish, faoliyat, ijtimoiylashuv, jamiyat.
21. Ijtimoiy pedagogik faoliyat.
22. Ijtimoiy ta'lim- tarbiya va ijtimoiy tarbiya
23. Ilmiy tadqiqot metodlari: empirik va nazariy. Ijtimoiy pedagogikada ilmiy tadqiqotning vazifalari
24. Ilmiy tadqiqot bosqichlari. Ilmiy tadqiqot metodlari tavsifi. Ilmiy tadqiqot yakunlari.
25. Maktabgacha yoshdagi bolaning sotsiumda rivojlanishi.

26. Sotsium tushunchasi. Sotsium va bola shaxsi. Bolaning rivojlanishida tarbiya sotsium sifatida.

27. Madaniy sotsiumning bola rivojlanishiga ta'siri.

28. Dinning sotsium sifatidagi o'rni. Ma'daniy-ma'rifiy muassasalarning bola rivojlanishidagi o'rni.

Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi faktorlar

29. Rivojlanish va o'sish. Shaxs rivojlanishi.

30. Shaxsning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi faktorlarning tasnifi.

31. Mezo faktorlar va ularning bola ijtimoiylashuviga ta'siri. Mezo faktorlarning bola ijtimoiylashuviga ta'siri. Mikro faktorlar – bola ijtimoiylashuvining muhim faktori sifatida.

32. Deviant xulq - ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.

33. Deviant xulq-atvor tushunchasi. Deviant xulq-atvorning yuzaga kelishi.. Deviant xulq-atvor turlari.

34. O'smirlik yoshida deviant xulq-atvorning namoyon bo'lishi. Deviant xulq-atvorning kelib chiqish sabablari.

35. Deviatsiya konsepsiyalari.

36. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ijtimoiy-pedagogik faoliyat yo'nalishlari.

37. MTMda ijtimoiy pedagogikaning mazmuni.

38. Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni.. Bola shaxsi namoyon bo'lishi uchun sharoit yaratishga yo'nalganligi.

39. Ijtimoiy pedagogikaning MTMda tarbiyaning barcha sohalaridagi ishtiroki. Ta'lim, tarbiya, rivojlan-tirish vazifalarini hal etishga kompleks ijtimoiy pedagogik yondashuv.

40. Tarbiyachilar, bolalar va ota-onalarga psixologik-ijtimoiy yordam.

41. Bolalar bog'chasida psixologik-ijtimoiy va rehabilitatsion yordamning ijtimoiy pedagogik xizmati.

42. Psixologiya sohasi – bolalar va tarbiyachilar, o'rtasidagi guruhidagi va shaxslararo munosabatlarni boshqarish, bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish: iroda, motivatsiya, mustaqillik, kommunikabellik va sh.k. rivojlantirish.

43. Ijtimoiylashtirish – bolalar tomonidan guruhda ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarining o'zlashtirilishi, qabul qilinishi va rioya etilishiga rahbarlik, bolalarning ijtimoiylashuvi sohalarini o'rganish va kengaytirish: dam olish vaqtlari, bayramlarni tashkil etishda va h.k.

44. O'zbekiston Respublikasi sharoitida ijtimoiy pedagogning ishi xususiyatlari.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzular qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- masofaviy ta'lim;

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1. Oilaning ijtimoiy maqomi.
2. Ijtimoiy pedagogik faoliyat turlari.
3. Ijtimoiy pedagogik tadqiqotning bosqichlari.
4. Bolalarda deviant xulqning namoyon bo'lish shakllari.
5. Emperik va nazariy bilishni qiyoslang.
6. Ijtimoiy pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari nimadan iborat?
7. Ijtimoiy pedagogikada ishontirish metodi.
8. Bolaning ijtimoiy rivojlanishida nutq egallashning ahamiyati.
9. Insonparvarlik tamoyili.
10. Oilaga ijtimoiy pedagogik yordam shakllari.
11. Bolalarda deviant xulqning namoyon bo'lish shakllari.
12. Bola rivojlanishida muxitning ta'siri.
13. Ijtimoiy pedagog faoliyati maqsadi nimalardan iborat.
14. Bola rivojlanishiga muxitning ta'siri.
15. Tarbiya va ijtimoi tarbiya.
16. Ijtimoiy pedagogik tadqiqot metodlari.
17. Ijtimoiy pedagogika kursining fanlararo aloqalari.
18. Oila va uning asosiy funksiyalari.
19. Ijtimoiy pedagogika kursining maqsadi.
20. Ijtimoiy pedagogik tadqiqot metodlari
20. Ijtimoiy pedagogning boshqa mutaxassislar bilan xamkorligi nimalarda ko'rinadi.
21. Bola rivojlanishiga muxitning ta'siri.
22. Ijtimoiy pedagogika fanining joriy etilishi.
23. Ijtimoiy pedagogik faoliyat metodlari.
24. Bola rivojlanishida ijtimoiy omillar.
25. Ijtimoiy pedagogika kursining fanlararo aloqalari.
26. Oila bilan ishlashning asosiy shakllari.
27. Ijtimoiy pedagogika fanining joriy etilishi.
28. Ijtimoiy pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari.
29. Ijtimoiy pedagogik faoliyat turlari.
30. Ijtimoiy pedagogika fanining joriy etilishi.

**VI. Asosiy va qo‘shimcha o‘quv adabiyotlar hamda axborot
manbaalari**

Asosiy adabiyotlar

1. P. Yusupova. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi. T.: O‘qituvchi 1993y
2. J. Xasanboev. Pedagogika. T., “Fan”, 2006
3. С.А. Козлова. Дошкольная педагогика. Москва. “Просвещение”2000
4. Социальная педагогика. / Курс лекций – М.: Владос., 2000
5. Л.М. Мардахаев. Социальная педагогика Москва, “Просвещение”,2006
6. Ф.А.Мустафаева, Социальная педагогика Москва, “Просвещение”,2003
7. А.В. Мудрик. Социальная педагогика Москва, “Просвещение”,2005
8. Ю.В. Василкова, Т.А. Василкова Социальная педагогика Москва 2006 .

Qo‘shimcha adabiyotlar

9. Mirziyoyev Sh.M. “Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi” mavzusidagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruzasi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b.
10. Sh.M. Mirziyoyev Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. –T.: “O‘zbekiston”. – 2017.– 102b.
11. Sh.M. Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
12. Sh. M. Mirziyoyev 7 fevral 2017 yil kuni “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947 sonli farmoni
13. Sh.M. Mirziyoyevning “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. T.: 2016y. 29-dekabr
14. Musurmonova O. Ma’naviy qadriyatlar – sog‘lom avlodni tarbiyalash vositasi. T., “O‘qituvchi” 1995.
15. Bobomurodov A. Islom odobi va madaniyati. T. “Cho‘lpon”. 1995.
16. O‘zbekiston mustakil va taraqqiyot yulida “O‘zbekiston” 1994y
17. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni. // Barkamol avlod - O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori. T. “Sharq”. 1997. 20-30 b.

18. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. // Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T. "Sharq". 1997

Internet saytlari

19. www.tdpu.uz
20. www.pedagog.uz
21. www.Ziyonet.uz
22. www.edu.uz
23. [tdpu-INTRANET. Ped](http://tdpu-INTRANET.Ped)

